

NOILE CONFESIUNI ALE UNUI ASASIN ECONOMIC

Adevărul șocant despre cum America a cucerit lumea

JOHN PERKINS

Editie actualizată: Alte dezvăluiri din interior despre cum sunt manipulate in prezent economiile lumii și cum ne putem apăra libertatea

K R O N I K A

NOILE CONFESIUNI ALE UNUI ASASIN ECONOMIC

Adevărul șocant despre cum America a cucerit lumea

JOHN PERKINS

CUPRINS

Prefață	9
Introducere. Noile confesiuni.....	15

I. Din 1963 până în 1971

1. O afacere murdară	21
2. Se naște un asasin economic	30
3. „Implicat pe viață“	42
4. Indonezia: Lecții pentru un AE.....	52
5. Salvarea unei țări de comunism	56
6. Vândându-mi sufletul.....	61

II. Din 1971 până în 1975

7. Rolul meu ca inchiuzitor.....	71
8. Civilizația pusă la încercare	76
9. O ocazie unică în viață.....	82
10. Președintele și eroul Republicii Panamă.....	90
11. Pirați în Zona Canalului	96
12. Soldați și prostituate	100
13. Convorbiri cu generalul.....	105
14. Începutul unei noi și sinistre perioade din istoria economică.....	112
15. Afacerea de spălare a banilor Arabiei Saudite.....	118
16. Proxeneții și finanțatorii lui Osama bin Laden.....	133

III. Din 1975 până în 1981

17. Graham Greene și negocierile pentru Canalul Panamă.....	143
18. Regele regilor Iranului	152
19. Confesiunile unui om torturat.....	158
20. Căderea unui rege.....	163
21. Columbia: Cheia de boltă a Americii Latine	167
22. Republica americană față în față cu imperiul global.....	172
23. CV-ul înșelător.....	180

24. Președintele Ecuadorului în luptă cu Big Oil	192
25. Demisionez	198

IV. Din 1981 până în 2004

26. Moartea prezidențială din Ecuador	205
27. Panamá: O altă moarte prezidențială.....	211
28. Compania mea de energie, Enron și George W. Bush	216
29. Iau mită.....	223
30. Statele Unite invadează Panamá.....	231
31. Eșecul unui AE în Irak.....	241
32. 11 septembrie și consecințele lui pentru mine, personal	250
33. Venezuela salvată de Saddam	259

V. Din 2004 până astăzi

34. Conspirație: Am fost otrăvit?.....	269
35. Destăinuirea unui șacal: Conspirația din Seychelles.....	276
36. Revolta din Ecuador	282
37. Honduras: CIA atacă	290
38. Asasinul economic din spatele bancherului amabil.....	295
39. Vietnam: Lecții într-o închisoare.....	300
40. Istanbul: Instrumente ale imperiului modern	308
41. Lovitură împotriva Fundației Pachamama.....	315
42. Un alt scandal bancar al AE.....	320
43. Cine sunt asasinii economici de astăzi?.....	326
44. Cine sunt șacalii de astăzi?	338
45. Lecții pentru China	346
46. Ce poți face tu	353
47. Lucruri de făcut.....	364
Activitatea asasinului economic din 2004 până în 2015	375
John Perkins – istoria personală	417
Note.....	421
Mulțumiri.....	441
Indice	445
Despre autor	457

PARTEA ÎNTÂI

Din 1963 până în 1971

O AFACERE MURDARĂ

Când am absolvit școala de afaceri în 1968 eram hotărât să nu particip la Războiul din Vietnam. Mă căsătorisem cu Ann de curând. Și ea era împotriva războiului și era suficient de aventuroasă încât să vină cu mine în Peace Corps.

Prima dată am ajuns la Quito (Ecuador) în 1968. Aveam douăzeci și trei de ani și eram voluntar cu misiunea înființării unor cooperative de credit și economii în comunități situate adânc în jungla amazoniană. Treaba lui Ann era să predea femeilor indigene reguli de igienă și de îngrijire a copilului.

Ann fusese în Europa, însă pentru mine era prima ieșire din America de Nord. Știam că urma să zburăm la Quito, una dintre capitalele lumii situate la cele mai mari altitudini – și una dintre cele mai sărace. Mă așteptam să fie diferit de tot ce văzusem până atunci, dar eram total nepregătit pentru realitatea locului.

În timp ce avionul nostru de la Miami cobora spre aeroport, eram uluit de bordeiele înșirate de-a lungul pistei. M-am aplecat spre Ann, care stătea pe scaunul din mijloc, și, arătând cu mâna spre hublou, l-am întrebat pe omul de afaceri ecuadorian așezat lângă ea, pe locul dinspre culoar:

– Acolo chiar trăiesc oameni?

– Suntem o țară săracă, mi-a răspuns el, dând solemn din cap.

Scenele care ne întâmpinau pe drumul cu autobuzul spre oraș erau chiar mai cutremurătoare – cerșetori în zdrențe schiopătând pe străzi infestate de gunoi, copii cu burți îngrozitor de umflate, câini scheletici și mahalale din cutii de carton pe post de case.

Autobuzul ne-a dus la hotelul de cinci stele din Quito, Inter-Continental. Era o insulă a luxului în acea mare de sărăcie și locul

unde, împreună cu alți aproape treizeci de voluntari Peace Corps, aveam să particip la un instructaj de câteva zile despre țară.

În primul dintre numeroasele cursuri am fost informați că Ecuadorul era o combinație între Europa feudală și Vestul Sălbatic american. Profesorii noștri ne-au pregătit pentru tot felul de pericole: șerpi veninoși, malarie, anaconde, paraziți letali și vânători de capete ostili. Au urmat apoi și veștile bune: Texaco descoperise vaste zăcăminte petroliere nu departe de locul unde urma să stăm în pădurea tropicală. Am fost asigurați că petrolul avea să transforme Ecuadorul, din una dintre cele mai sărace țări, în una dintre cele mai bogate țări ale emisferei.

Într-o după-amiază, în timp ce așteptam liftul la hotel, am intrat în discuție cu un bărbat înalt, blond, cu vorba târăgănată, texană. Era seismolog, consultant la Texaco. Când a aflat că eu și Ann eram niște voluntari săraci de la Peace Corps care urmau să lucreze în pădura tropicală, ne-a invitat la cină în elegantul restaurant de la ultimul etaj al hotelului. Nu-mi venea să cred ce noroc dăduse peste mine. Văzusem meniul și știam că masa avea să coste mai mult decât indemnizația noastră pe o lună.

În seara aceea, în vreme ce contempłam, prin ferestrele restaurantului, uriașul vulcan Pichincha care se înalță deasupra capitalei Ecuadorului și sorbeam o margarita, ajunseseam să fiu încântat de acest om și de viața pe care o ducea.

Ne-a spus că, uneori, zbură cu un avion al corporației direct de la Houston până la o pistă de aterizare tăiată direct în junglă.

- Așa nu mai suntem obligați să trecem prin controalele de imigrare și vamale, se laudă el. Avem permisiune specială din partea guvernului ecuadorian.

Experiența lui în jungla ecuatorială includea camioane-cisternă cu aer condiționat, șampanie și cine cu filet mignon servite pe farfurii din porțelan fin.

- Nu seamănă cu ce veți avea voi acolo, bănuiesc, a spus el rîzînd.

Apoi a vorbit despre raportul la care lucra, unde descria „o vastă mare de petrol aflată sub junglă“. Acest raport, spunea el, urma să

fie folosit pentru a justifica uriașele împrumuturi acordate țării de Banca Mondială și pentru a convinge Wall Street să investească în Texaco și în alte afaceri care aveau să beneficieze de pe urma petrolului. Când mi-am exprimat uimirea că progresul se putea întâmpla atât de rapid, mi-a aruncat o privire nedumerită.

– Dar, de fapt, ce v-au învățat pe voi la școala de afaceri? m-a întrebat el.

Nu am știut ce să-i spun.

– Uite ce, mi-a spus, e un joc vechi. L-am văzut în Asia, în Orientul Apropiat și în Africa. Iar acum aici. Rapoarte seismologice, combinate cu un puț de petrol sănătos, o erupție ca aceea pe care tocmai am avut-o...

A zâmbit și a adăugat:

– *Boomtown!*

Ann a spus ceva despre entuziasmul stârnit de faptul că petrolul avea să aducă prosperitate ecuadorienilor.

– Doar celor suficient de deștepți să joace jocul, a spus el.

Am crescut într-un oraș din New Hampshire numit după un om care construise un conac pe un deal, deasupra tuturor, folosindu-și averea adunată din vânzarea de lopeți și pături căutătorilor de aur din California în 1849.

– Comerțianții, am spus, oamenii de afaceri și bancherii.

– Sigur! Iar astăzi, marile corporații.

S-a rezemat de spătarul scaunului.

– Deținem această țară. Avem cu mult mai mult decât permisiunea de a ateriza fără formalități vamale.

– Cum ar fi?

– Oh, Doamne, chiar ai multe de învățat!

Și-a ridicat paharul cu Martini în direcția orașului.

– Mai întâi de toate, noi controlăm armata. Le plătim salariile și le cumpărăm echipamentele. Ei ne protejează împotriva indienilor care nu vor instalații de foraj pe pământurile lor. În America Latină, cine controlează armata controlează președintele și justiția. Noi suntem cei care scriu legile – stabilim amenzile pentru

deversările de petrol, costurile cu mâna de lucru, toate legile importante pentru noi.

- Și Texaco plătește pentru toate astea? a întrebat Ann.

- Ei, nu chiar...

S-a întins peste masă, spre Ann, bătând-o ușor pe umăr.

- Tu. Sau tăticul tău. Contribuabilul american. Banii trec prin USAID, Banca Mondială, CIA și Pentagon, dar toți cei de aici - și și-a ridicat brațul spre fereastră, arătând spre orașul de sub noi - știu că totul are de-a face cu Texaco. Ține minte, țări ca aceasta au un lung istoric al loviturilor de stat. Dacă te uiți atent, vei vedea că cele mai multe se petrec atunci când conducătorii țării nu ne fac jocul¹.

- Vrei să spui că Texaco răstoarnă guverne? am întrebat.

A râs.

- Hai să spunem doar că guvernele care nu cooperează sunt privite ca marionete ale sovieticilor. Amenință interesele și democrația americane. CIA nu agreează asta.

Seara aceea a fost începutul educației mele în ceea ce am ajuns să consider sistemul AE.

Ann și cu mine am petrecut următoarele optsprezece luni în pădurile amazoniene. Apoi am fost transferați în Anzi, unde eu trebuia să ajut un grup de țărani cărămidari. Ann instruia indivizi handicapați pentru munci în afacerile locale.

Mi s-a spus că acei cărămidari aveau nevoie să sporească eficiența cuptoarelor lor arhaice în care își ardeau cărămidile. Totuși, unul după altul, au venit la mine plângându-mi-se de proprietarii camioanelor și ai depozitelor din oraș.

Ecuadorul era o țară cu o mobilitate socială scăzută. Câteva familii bogate, *ricos*, țineau în mână aproape tot, inclusiv afacerile și politica locale. Agenții lor cumpărau cărămidile de la cărămidari la prețuri extrem de mici și le vindeau cu aproximativ de zece ori mai mult. Un cărămidar s-a dus la primarul orașului și s-a plâns. După câteva zile a fost lovit de un camion și a murit.

Teroarea s-a răspândit în rândul comunității. Oamenii m-au asigurat că fusese omorât. Suspiciunile mele cum că acest lucru

era adevărat au căpătat și mai mult temei când șeful poliției a anunțat că bărbatul ucis făcea parte dintr-un complot cubanez de a transforma Ecuadorul într-un stat comunist (Che Guevara fusese executat printr-o operațiune CIA în Bolivia cu mai puțin de trei ani în urmă). El a insinuat că orice cărămidar care provoca agitație urma să fie arestat ca insurgent.

Cărămidarii m-au implorat să mă duc la *ricos* și să calmez lucrurile. Erau dispuși să facă orice pentru a-i împăca pe cei de care se temeau, inclusiv să se convingă singuri că, dacă cedau, *ricos* aveau să-i protejeze.

Nu știam ce să fac. Nu aveam nici o autoritate în fața primarului și îmi dădeam seama că intervenția unui străin de douăzeci și trei de ani va înrăutăți lucrurile. Nu am făcut decât să-i ascult și să le arăt compasiune.

În cele din urmă am înțeles că *ricos* erau parte din strategie, un sistem care subjugase popoarele din Anzi prin frică încă de la cucerirea spaniolă. Am văzut că, de fapt, compătimindu-i, determinam comunitatea să nu facă nimic. Ei aveau nevoie să învețe să-și înfrunte teama; aveau nevoie să se declare loviți de nedreptățile pe care le suferiseră; aveau nevoie să înceteze să mai vină la mine pentru rezolvarea situației. Aveau nevoie să-i înfrunte pe *ricos*.

Într-o după-amiază târziu m-am adresat comunității. Le-am spus că trebuiau să acționeze. Trebuiau să facă orice ar fi fost nevoie – inclusiv să își asume riscul de a fi uciși – pentru ca fiii și fiicele lor să prospere și să trăiască în pace.

Când mi-am dat seama că trebuia să dau un impuls acelei comunități a fost o mare lecție pentru mine. Am înțeles că oamenii înșiși colaborau la acea conspirație și că a-i convinge să acționeze era singura soluție. Și a funcționat.

Cărămidarii au format o cooperativă. Fiecare familie a donat cărămizi, iar cooperativa a folosit veniturile din vânzarea acelor cărămizi pentru a închiria un camion și un depozit în oraș. *Ricos* au boicotat cooperativa, până când o misiune luterană din Norvegia a încheiat un contract cu cooperativa pentru toate cărămizile pentru o școală aflată în construcție, la un preț de aproape cinci

ori mai mare decât cel pe care *ricos* îl plătiseră cărămidarilor, dar la jumătate din prețul pe care *ricos* îl cereau luteranilor – o situație din care câștiga toată lumea, în afară de *ricos*. După care cooperativa s-a dezvoltat.

La mai puțin de un an după aceea, eu și Ann ne-am terminat misiunea în Peace Corps. Aveam douăzeci și șase de ani și nu mai eram obiectul recrutării. Am devenit un AE.

Când am intrat în rândurile lor, m-am convins că făceam ceea ce era corect. Vietnamul de Sud căzuse în mâinile Vietnamului de Nord comunist, iar acum lumea era amenințată de Uniunea Sovietică și de China. Profesorii de la școala de afaceri ne învățaseră că finanțarea proiectelor de infrastructură prin intermediul unor datorii gigantice la Banca Mondială va scoate din sărăcie națiunile în curs de dezvoltare și le va salva din ghearele comunismului. Experții de la Banca Mondială și de la USAID întăreau această idee.

Până să descopăr eu minciunile acestei povești, mă simțeam deja captiv în sistem. Crescusem simțindu-mă sărac la internatul meu din New Hampshire, iar acum, dintr-odată, făceam bani mulți, călătoream la clasa I în țări la care visasem toată viața, locuiam în cele mai bune hoteluri, mâncam în cele mai selecte restaurante și mă întâlneam cu șefi de stat. Reușisem. Oare cum m-aș fi putut gândi să ies din așa ceva?

Apoi au început coșmarurile.

Mă trezeam în camere de hotel întunecate transpirat, hăituit de imaginile văzute: leproși fără picioare legați în cutii din lemn puse pe roți, rulând pe străzile din Jakarta; bărbați și femei care se spălau în canale în care curgea o mazăgă verzuie, în timp ce, lângă ei, alții defecau; un cadavru uman, plin de viermi, abandonat pe o movilă de gunoaie; și copii care dormeau în cutii din carton, luptându-se cu haite de câini pentru resturi de gunoaie. Am înțeles că mă detașasem emoțional de aceste lucruri. Ca toți ceilalți americani, îi văzusem pe acești oameni ca fiind subumani; erau „cerșetori“, „neadaptați“ – erau „ei“.

Într-o zi, limuzina guvernului indonezian în care mă aflam a oprit la un semafor. Un lepros și-a întins ciotul însângerat al

măinii prin fereastra din dreptul meu. Șoferul a răcnit la el. Leprosul a rânjit, un zâmbet diform, fără dinți, și s-a retras. Am demarat, dar spiritul acelui om a rămas cu mine. A fost ca și când mă căutase; ciotul însângerat era o avertizare, zâmbetul – un mesaj. „Îndreaptă-te“, părea să spună. „Căiește-te.“

Am început să mă uit mai atent la lumea din jurul meu. Și la mine însumi. Am ajuns să înțeleg că, deși aveam toate ancorele succesului, eram nefericit. Mă îndopam cu diazepam în fiecare seară și beam mult alcool. Mă trezeam dimineața, turnam în mine cafea și pastile de amfetamină, apoi porneam clătînându-mă la negociat contracte de sute de milioane de dolari.

Viața aceea ajunsese să mi se pară normală. Înghițisem poveștile. Acceptam datoria pentru a-mi susține stilul de viață. Funcționam împins de frică – frica de comunism, de pierderea slujbei, de eșec, de a nu avea lucrurile materiale despre care toată lumea îmi spunea că am nevoie.

Într-o noapte m-am trezit cu amintirea unui alt fel de vis.

Intrasem în biroul unui conducător dintr-o țară care tocmai descoperise că avea foarte mult petrol. „Companiile noastre de construcții, îi spuneam eu, vor închiria echipamente de la franciza John Deere a fratelui dumneavoastră. Vom plăti de două ori mai mult decât prețul curent; fratele dumneavoastră poate împărți profitul cu dumneavoastră.“ În vis, continuam să-i explic că urma să facem același târg și cu prieteni de-ai lui care dețineau fabrici de îmbuteliere Coca-Cola, alți furnizori de hrană și băuturi și furnizori de forță de muncă. Tot ce avea de făcut era să semneze un împrumut de la Banca Mondială care ar fi angajat corporații americane pentru realizarea unor proiecte de infrastructură în țara lui.

Apoi am menționat în treacăt faptul că refuzul ar atrage șacalii. „Amintiți-vă, spuneam, ce s-a întâmplat cu...“, înșirând o listă de nume ca Mossedegh din Iran, Árbenz din Guatemala, Allende din Chile, Lumumba din Congo, Diem din Vietnam. „Toți au fost răsturnați de la putere sau... – am mai zis eu trecându-mi scurt degetul prin dreptul beregatei – pentru că nu ne-au făcut jocul.“